

Het College van B&W en de Gemeenteraad
Gemeente Utrechtse Heuvelrug
Kerkplein 2
3941 HV Doorn

Per email

24maart 2018

Duurzaamheidsfocus 2018-2022

Advies van de Duurzaamheidsraad voor het duurzaamheidsbeleid in de komende collegeperiode

De Duurzaamheidsraad is in 2016 door het College geïnstalleerd en adviseert het College van B&W en de Gemeenteraad, gevraagd en ongevraagd over onderwerpen, welke verband houden met duurzaamheid, zoals Energie, Milieu, Energiebesparing en Mobiliteit. In onze gemeente is er een breed gedragen discussie met betrekking tot het thema duurzaamheid. Met de verkiezingen van 21 maart jl. hebben de inwoners van Utrechtse Heuvelrug u het mandaat gegeven om de gemeente de komende 4 jaar te besturen.

De gemeente Utrechtse Heuvelrug heeft de ambitie in 2035 klimaatneutraal te zijn en wil dat realiseren met een vijftal speerpunten:

1. klimaatneutrale gemeente,
2. duurzame leefomgeving,
3. duurzame mobiliteit,
4. duurzame economie en een
5. klimaatneutrale gemeentelijke organisatie.

Wij waarderen de inspanningen van de gemeente en haar burgers in deze. Het lokaal duurzaamheidsbeleid staat duidelijk op de agenda. Maar ook realiseert menigeen zich, dat er nog veel moet gebeuren om de doelstelling te realiseren.

Algemeen beeld

De veelheid aan onderwerpen en te verwachten verschillen in meningen en prioriteiten van leken en experts, leiden tot versnippering, sub-optimalisatie en te geringe vooruitgang op de grote doelstellingen. Het is van belang weloverwogen keuzes te maken en focus aan te brengen. Wij adviseren te werken aan een beperkt aantal onderwerpen, waar de meeste middelen aan toegewezen moeten worden.

De duurzaamheidsraad vraagt met klem de volgende onderwerpen, gerangschikt per speerpunt, prominent op de agenda van de komende jaren te plaatsen en om andere initiatieven die niet aan deze focus bijdragen te beperken. Dit om de beperkte capaciteit aan menselijke en financiële middelen zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten

Klimaatneutrale gemeente: Besparing en opwekking van energie

De doelstelling van de gemeente om 'klimaatneutraal' te worden, heeft als belangrijkste componenten: besparing van de energievraag en opwekking van duurzame energie.

Op korte termijn is voor inwoners vooral isolatie van woningen en bedrijfspanden goed haalbaar en renderend. Bovendien is isolatie noodzakelijk om andere vormen van energie in te kunnen zetten en een voorwaarde om over enige jaren aardgasvrij te kunnen wonen.

Wij adviseren om specifieke expertise ter beschikking te stellen (bij voorbeeld in de vorm van een 'duurzaamheidsloket') om voorlichting te doen over de beste manier om een specifieke wijk, straat of bedrijf te isoleren en het vergunningenproces daarbij optimaal te faciliteren.

Voor nieuwbouw adviseren wij dat de gemeente de strengst mogelijke eisen stelt aan energie-neutraliteit, waardoor optimale isolatie een gevolg is van dit beleid.

Energieopwekking met zonnepanelen op enige schaal, zoals nu voorzien in vrijwel alle gemeenten in Nederland, heeft het nadeel dat in het voorjaar en zomer een overschot van energie wordt opgewekt. Dit leidt ertoe dat de opwekking frequent uitgeschakeld moet worden. In de andere twee seizoenen zal er echter een tekort zijn. Opslag tussen seizoenen is technisch lastig realiseerbaar en economisch nog niet haalbaar.

Wij adviseren drie initiatieven voor de komende vier jaar:

a. de gemeente dient in al haar voorwaarden, vergunningen en uitingen de energieneutraliteit een tijdsaspect mee te geven, bijvoorbeeld 'nul op de meter' *per week of per dag*. Nu is in de praktijk een eis: *neutraal per jaar*, leidend tot bovengenoemd probleem.

b. er dient een studie uitgevoerd te worden (of verschillende lopende, bestaande studies bij elkaar te brengen) naar de technisch beste mix tussen zon, wind, biogas en andere alternatieven voor de gemeente. Dit om de discussie te kunnen onderbouwen en daarop beleid vorm te geven. De gemeente kan dan snel bij initiatieven voor zonneweides, biogas of windmolens uitsluitel geven over de wenselijkheid en haalbaarheid.

c. de gemeente dient de rol van aanjager te nemen en te zorgen voor een snelle afhandeling van procedures/vergunningen, waarbij de gemeente dan een proactieve rol neemt. De gemeente moet in dit kader sneller veranderen en van - soms - een "hindermacht", een helpend, adviserend, faciliterend, meedenkend oplossingscentrum worden (bijv. via het eerdergenoemde 'duurzaamheidsloket').

Klimaatneutrale gemeente: maar (nog) niet naar een gasloze gemeente

In de politieke en publieke opinie is het gasvrij maken per 2050 van Nederland een belangrijke uitdaging. Naar verluidt is de overheidsnorm voor gasloze huizen inmiddels alweer strenger geworden (25% in 2030?). Hoewel bij de verbranding van aardgas CO₂ vrijkomt is het wel een relatief schone vorm van verbranding en is de CO₂-uitstoot per eenheid van energie lager dan bijvoorbeeld kolen. De inspanning om Nederland gasloos te maken is groot en gedreven door de eindigheid van het aardgas in NL en op korte termijn de beperking van het winnen van Nederlands aardgas.

Er zijn wel alternatieven:

- het importeren van gas uit andere landen zou in principe kunnen, maar is niet haalbaar op de korte termijn. Het betekent namelijk gelijktijdige ombouw van kook- en verwarmingstoestellen in grote regio's. Het is zinvoller op korte termijn alleen grootgebruikers te laten veranderen.
- er kan worden overgegaan naar elektrische verwarming (via een warmtepomp). In vele Nederlandse gemeenten worden nu 'pilots' gedaan. Het voegt overigens geen

waarde toe om dat als Utrechtse Heuvelrug ook te gaan doen. Beter en goedkoper is het om te wachten op uitkomsten en conclusies van pilots van andere gemeenten en dan direct te acteren. Daarnaast is elektrificatie van de bestaande voorraad woningen en bedrijfsgebouwen alleen mogelijk indien eerst geïsoleerd en gerenoveerd wordt (zodat lage temperatuur verwarming mogelijk wordt) wordt.

- In het komende decennium is wellicht de hybride warmtepomp een goed alternatief. Daar is dan wel een gasinfrastructuur voor nodig en isolatie/renovatie zeer nuttig. Deze optie is meer haalbaar dan volledige elektrificatie.

Wij adviseren om vooral goed geïnformeerd te blijven m.b.t. de pilots en ontwikkelingen op dit gebied zoals die in andere gemeenten plaatsvinden. Onderzoek dient plaats te vinden waar de gasnet infrastructuur nuttig ingezet kan worden i.v.m. biogas, waterstofgas en andere gassen. Isoleren is in alle scenario's goed.

Duurzame leefomgeving: Afrekenen met ballast uit het verleden

Door de toenemende (media-)aandacht voor energie als component van duurzaamheid ontstaat er een afnemende focus en betrokkenheid voor de problematiek van een leefbare omgeving: de doelstelling van de gemeente om voor haar inwoners een gezonde en schone gemeente te realiseren.

Onze gemeente kampt met een aantal zware verontreinigingen van de bodem en/of het grondwater en plaatsen waar de luchtkwaliteit te wensen overlaat. Het risico is reëel dat verwaarlozing van het streven naar een duurzame leefomgeving andere speerpunten van het beleid - zoals bevordering van het toerisme en een gezonde leefomgeving - in negatieve zin beïnvloedt.

Daarom adviseren wij dat de gemeente regie neemt en zich inzet om problemen uit het verleden krachtig en voortvarend aan te pakken met doortastende maatregelen.

Concreet betekent dit: proactief regisseur worden in het complexe speelveld van provincie, RUD, waterschap, rijksoverheid, bosatex (bodemsanering textielreiniging), RVD en nog vele andere partijen. Dit omdat juist de inwoners, met de gemeente als verlengstuk, de directbetrokkenen zijn. In onze gemeente gaat het o.m. om de verontreiniging in Driebergen en Doorn met Tetrachlooretheen (PER), de stortplaats aan de Gooyerdijk te Doorn, het stationsgebied Driebergen /Zeist en meer.

Duurzame leefomgeving: Ingrijpen in het heden

Binnen de gemeente is een aantal plaatsen waar de luchtkwaliteit te wensen overlaat, zeker in de spits. Zorgen bestaan over de concentraties fijnstof, NOx en roet langs de A12, N225, N226 en N227. Dit speelt natuurlijk ook in andere gemeenten in Nederland en het is duidelijk dat milieuzones, verboden voor doorgaand verkeer, ontmoediging van verkeer en voorlichting (kinderen naar school brengen met de auto, iedereen op hetzelfde tijdstip beginnen, ...) als serieuze opties worden beschouwd. Daarnaast is er natuurlijk het toenemend aantal woningen in Wijk bij Duurstede (ontsloten o.m. via Doorn) dat zorgen baart.

De Duurzaamheidsraad adviseert om een lijst met effectieve maatregelen voor te bereiden die kunnen leiden tot een beheersbare situatie van de luchtkwaliteit in de toekomst.

Milieu en gezondheid vragen om grote aandacht voor fijnstof, zoönose en de impact van de agrarische sector zowel voor biologische als intensieve veeteelt. Zie de rapporten van de RIVM en de Gezondheidsraad hierover.

Wij adviseren de gemeente om hieromtrent i.s.m. de GGD en RIVM een lokale visie over te ontwikkelen en om de agrarische sector te faciliteren en te ondersteunen met het aangaan van experimenten op het gebied van natuur inclusieve landbouw. (door de Universiteit Wageningen?).

Gebruik maken van de unieke geografie, het landschap en de historie van de Utrechtse Heuvelrug

Door het bosrijke karakter van de gemeente, kan door actief bosbeheer het bos ingezet worden om CO₂ af te vangen. Actief bosbeheer is het kappen en snoeien met als doel constructiehout voor de bouw te verzamelen en brandstof voor elektriciteitsproductie en verwarming (door bijvoorbeeld houtvergassing). Ter vervanging dient jong bos aangeplant te worden dat meer CO₂ absorbeert dan oudere bossen.

Ons advies is om te onderzoeken of houtvergassingscentrales een plaats in de energieopwekking kunnen krijgen en of de boseigenaren, landgoederen en Terrein Beherende Organisaties (TBO's) bereid zijn hun beleid aan te passen en stukken voor houtproductie kunnen aanwijzen.

De gemeente is gezegend met een groot aantal monumenten die echter niet eenvoudig geïsoleerd kunnen worden. Door toepassing van nieuwe technieken is echter veel meer mogelijk, terwijl het karakter niettemin behouden blijft. Monument eigenaren dienen dus proactief voorlichting te kunnen krijgen over de nieuwe isoleringsopties die voor hen openstaan (o.m. via het Duurzaamheidsloket)

Het toerisme is een belangrijke economische activiteit binnen de gemeente. De ambitieuze plannen voor een nationaal park leggen een verantwoordelijkheid bij de gemeente. De belasting van de natuur en het milieu zijn echter ook significant.

Daarom is ons advies om nadruk te leggen op het ecotoerisme en uitsluitend (betaald) te laten parkeren aan de randen van het park met milieuvriendelijke opties voor verder transport, zoals elektrische fietsen (vergelijk Amerikaanse parken). De gemeente dient te initiëren om dit samen met andere gemeenten - die betrokken zijn bij het Nationaal Park Heuvelrug - te onderzoeken.

Natuurlijk zijn wij zeer bereid met u in dialoog te gaan over dit advies en zien met veel belangstelling een uitnodiging daarvoor tegemoet.

De Duurzaamheidsraad van de gemeente Utrechtse Heuvelrug,

Jemima de Brauwere, Ineke Lemmen, Jacqueline te Lindert, Jan-Coen Smit, Rob Wagenaar